

תורת אמן

ביאורי סוגיות והדרכה לימודית

מסכת ביצה

פרק ראשון

סוגיה א: דיני מוקצה (1): יסוד דין מוקצה ביום טוב

נכתב בסייעתא דשמיא
על ידי

אליהו מאיר ליפשיץ
ב"ר חיים שמאי ז"ל

ישיבת ברכת משה, מעלה אדומים

© כל הזכויות שמורות למחבר

מהדורה ראשונית ללא הגהה

סוגיה א: דיני מוקצה (1): יסוד דין מוקצה ביום טוב

***

רקע

נחלקו התנאים בדין מוקצה. רבי יהודה סובר שיש מוקצה בשבת וביום טוב, רבי שמעון סובר שאין מוקצה בשבת וביום טוב, והלכה כרבי שמעון שאין מוקצה. רב נחמן בסוגייתנו מחדש שפסק ההלכה מתייחס לשבת בלבד, ביום טוב הלכה כרבי יהודה שיש מוקצה. נחלקו הראשונים האם לפסוק כרב נחמן.

סוגיית מוקצה צריכה תלמוד, כיצד יכול להיות שהלכה כרבי שמעון שאין מוקצה, והרי דיני מוקצה מלווים אותנו על כל צעד ושעל? כדי לענות על שאלה זו צריכים להבין מהו "מוקצה".

מקורות

- א. גמ' ב.ב.ב: "ביצה שנולדה ביום טוב... וב"ה אומרים לא תאכל"
 ב. גמ' מ.מ.מ: "מתני' אין משקין ושוחטין את המדבריות... לא מדבריות הן" שבת מד. "מתני' מטלטלין נר חדש... לא יזיזם ממקומם"
 שבת קנו: "קנו. "מתני' מחתכין את הדלועין... ויתד של מחרישה"
 שבת יט: "שמן של בדדין... בפלוגת דר' יהודה ור' שמעון"
 ג. רמב"ם הל' שבת פכ"ד הל' יב-יג והשגת הראב"ד, פכ"ה הל' א-יא הל' שביתת יום טוב פ"א הל' יז-יט, פ"ב הל' א-ג מאירי ד"ה וצריך אתה לידע, וצריך שתדע, ומ"מ מוקצה שאנו עסוקין בו
 ד. תוס' ד"ה דלמא, קא, מגביהין
 ה. ר"ח מ: "אלו הן המדבריות היוצאות בפסח ונכנסות ברביעה בייתיות כל שלנים בתוך... רי"ף כב. באלפס, "אשכחן לרבוותא דפסקי... דאלמא הכין היא הלכתא"
 ר"ן ד"ה אשכחן
 רא"ש פרק חמישי סי' יד, "אשכחן רבוותא דפסקי..."
 ו. שו"ע סי' תצה סע' ד ומשנה ברורה [בעיקר: ס"ק טו-יז]

מאירי ד"ה וצריך אתה לידע, וצריך שתדע, ומ"מ מוקצה שאנו וצריך אתה לידע שהמוקצה הוא שם כללי לכל אוכל שאכילתו מוקצית מדעתו של אדם ושלא היה דעתו על אותו דבר מערב יום טוב ועקר איסורו יצא לנו בכל המוקצים מאחד הנקרא מוקצה למצותו כגון נויי סוכת מצוה שלא התנה עליהן בין השמשות וכגון אתרוג של מצוה לאכילה והדס של מצוה להריח וכגון עצי סוכה להנאה ומוקצה זה יצא לנו ממה שנאמר בתורה חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים לה' מה חג לה' אף סוכה לה' מלמד שכשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה והוא שעצי סוכה אסורין כל שבעה ואפילו נפלה עצייה אסורין מתורת מוקצה ואפילו היה חולו של מועד שאין בו מוקצה מחמת סתירת אהל מכל מקום יש בה מוקצה מצד המצוה והוא הנקרא מוקצה למצותו ואם נפלה ביום טוב אסורין עצייה מתורת מוקצה למצותו

מהדורה ראשונית ללא הגהה

ומוקצה לאיסורו רצה לומר מחמת סתירת אהל ומכאן נאסרו כל המוקצין הן מחמת חסרון כיס הן מחמת איסור ומחמת מיאוס ואחרים מלבד אלו שכל אדם מסיח דעתו ממנו שלא לאכלו באתו זמן מחמת איזו סבה שיתיאש ממנו נקרא מוקצה שהמוקצה הוא שם כללי לכל אוכל שאין דעתו של אדם עליו עכשו והוא נחלק לענינים רבים ודיניהם ארוכים מאוד.

וצריך שתדע שכל החכמים מודים באסור מוקצה דרך כלל אלא מתוך שנכללים תחת סוגו מינים רבים עד שקצת מפרשים מנאום קרוב לחמישים אין כל החכמים מודים בכל אותם המינים והיותר מקיל שבכולם הוא ר' שמעון והוא שאנו אומרים בכל התלמוד ר' שמעון לית ליה מוקצה ורוצים בו שאין לו איסור מוקצה ברוב המינים ששאר החכמים אמרוהו בהם ומכל מקום מודה בגרוגרות וצמוקים וכן מודה בכוס וקערה ועששית שלא יזיז ממקומם וכן בסוכה שאיננה רעועה מערב יום טוב שאף על פי שנפלה אין נוטלים עצים ממנה ביום טוב ובכור בעל מום שלא הוכר מומו לחכם בערב יום טוב ובמוקצה מחמת איסור שאין אדם יושב ומצפה אימתי יסתלק איסור כגון בהמה שנשחטה בשבת ולא היה לו חולה בין השמשות ובמוקצה מחמת חסרון כיס וכן בכל דיני המוקצה אלו מודים בזה ואלו מודים בזה אלא שדינים אלו ארוכים מאוד לא שלם ביאורם בזאת המסכתא לבר רק בהצטרף עמה מסכת שבת.

ומכל מקום מוקצה שאנו עסוקין בו עכשו הוא מוקצה מצד שאדם מסיח דעתו ממנו לא מחמת איסור ולא מחמת מיאוס ולא מחמת סבות אחרות אלא שהוא דבר שמן הסתם אין דעתו של אדם עליו לאכילה ונאסר מכל מקום אלא אם כן הכינו מערב יום טוב וגלה דעתו שלבו עליו והוא הנקרא מוקצה מחמת הכנה כגון תמרים העומדים לסחורה ושורים העומדים לחרישה ותרנגולת העומדת לגדל ביצים אף על פי שהביצים עומדים לאכילה ועזו לחלבה ומוקצה זה אסור לדעת רבי יהודה בין ביום טוב בין בשבת ולדעת ר' שמעון מותר בין ביום טוב בין בשבת ולענין פסק הלכה כר' יהודה ביום טוב וכו' שמעון בשבת שכל דבר הראוי לאכילה ואין בו מוקצה אלא מחמת הכנה מוכן הוא לענין שבת אבל גרוגרות וצמוקים שאינן ראויין לאכילה עד שייבשו אף ר' שמעון מודה בהם ובנדון שלפנינו מיהא והוא יום טוב מוקצה זה שמחמת הכנה הוא אסור ומכל מקום בכל אלו וכיוצא בהם אם הכינם בחול מערב וגלה דעתו שהוא רוצה למחר באכילת התרנגולת או התמרים הכנתו מועלת בהם ועל הכנה זו נאמר דרך אסמכתא והיה ביום הששי והכינו ולא נאמר על הכנת מעשה שבהכנת מעשה נאמר את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו אלא ודאי על הכנת דבור נאמר כמו שביארנו.

הסבר הסוגיה

שבת דחמירא ולא אתי לזלזולי בה סתם לן כרבי שמעון דמיקל יום טוב דקיל ואתי לזלזולי ביה סתם לן כרבי יהודה דמחמיר. [גמ' ב:]

נחלקו התנאים האם יש בשבת איסור מוקצה, רבי יהודה סובר שיש בשבת איסור מוקצה ורבי שמעון סובר שאין בשבת איסור מוקצה. אנו פוסקים כרבי שמעון, חוץ ממוקצה מחמת איסור, שרבי שמעון סובר שאינו מוקצה, ואנו פוסקים שהוא מוקצה.

הכלל שלרבי שמעון אין דין מוקצה אינו מפורש במשנה, אבל מוזכר פעמים רבות בגמ' [שבת מג:, מד: ועוד]. המאירי [ד"ה וצריך שתדע] מוציא את הגמ' מפשוטה, ומצמצם את מחלוקת רבי יהודה ורבי שמעון למחלוקת כמותית בלבד. גם רבי יהודה וגם רבי שמעון

מודים שיש בשבת איסור מוקצה והם נחלקו רק בהיקפה, רבי יהודה מרחיב דין מוקצה, ורבי שמעון מצמצמו לגרורות וצימוקים, ולאיסור שאינו מצפה לביטולו. ניתן לפרש את הגמ' כפשוטה, ולבאר שרבי יהודה ורבי שמעון נחלקו במהות דין מוקצה. הבנה זו עולה משני פירושים הפוכים למונח "מוקצה" [ע"פ מילון אבן שושן]:

א. מיועד, מיוחד, נבדל.

ב. מופרש, מרוחק, מסולק, מוצא מכל שימוש. המאירי מבין שרבי יהודה ורבי שמעון לא נחלקו בפירוש "מוקצה", שניהם מסכימים שאסור לאכול בשבת כל דבר שאדם מרחיק ומסלק משימוש. המחלוקת ביניהם שרבי יהודה סובר שאדם מפריש ומרחיק כל דבר שאינו עומד לשימוש, ורבי שמעון סובר "דלא מקצי איניש מאי דחזי ליה" [תוס' ב. ד"ה קא].

ניתן להבין שרבי יהודה ורבי שמעון נחלקו בשני הפירושים הללו. רבי יהודה לומד מהפסוק [שמות טז, ה] "והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו", שיש חיוב להכין את כל חפצי שבת ויום טוב מיום חול, ומותר במועדים להשתמש רק בחפץ שהוכן מבעוד יום. רבי שמעון חולק ולדעתו אין חיוב להכין את חפצי שבת ויום טוב מבעוד יום, אבל הוא מודה שחפץ שבעליו דחה אותו בידים אסור בשימוש [לקמן נראה שמהרמב"ם משמע כפירוש זה].

יש בשבת דין אחר, שאנו רגילים לקרוא לו "מוקצה", אבל הוא אינו שייך לחיוב הכנת החפץ לשבת, ולכן מדוייק יותר לקרוא לו "גזרת טלטול" או "גזרת כלים". דין זה מוסכם לכולי עלמא, ומקורו בפרק שבעה עשר במסכת שבת [קכג:]: "תנו רבנן בראשונה היו אומרים שלשה כלים ניטלין בשבת מקצוע של דבילה וזוהמא ליסטון של קדרה וסכין קטנה שעל גבי שלהן התירו וחזרו והתירו עד שאמרו כל הכלים ניטלין בשבת חוץ מן מסר הגדול ויתד של מחרישה". מסבירה הגמ' שהגזרה המקורית נגזרה בימי נחמיה, וחכמים שאחריו התירו וחזרו והתירו עד שבגזרה הנוכחית מותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו [=שימוש בחפץ למלאכה המותרת בשבת] ומקומו [=להזיז הכלי ממקומו כדי להניח שם חפץ אחר], ומותר לטלטל כלי שמלאכתו להיתר אפילו מחמה לצל [=שמירת החפץ].

שני הדינים הללו, "מוקצה" ו"גזרת טלטול" שונים זה מזה, איסור מוקצה הוא איסור שימוש וגזרת כלים הוא איסור טלטול. איסור מוקצה נלמד [פסחים מז:], או כלימוד גמור או כאסמכתא, מהפסוק "והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו", שצורכי שבת צריכים הכנה מיום ששי, ואסור להשתמש בשבת בחפץ שלא הוכן מערב שבת. גזרת כלים אינה קשורה לדין הכנה אלא היא גזרה עצמאית שגזרו חכמים. הראב"ד [הל' שבת פכ"ד הי"ג] מפרש שהגזרה היא מחשש שמא יבוא להוציא מרשות לרשות, הרמב"ם [הל' שבת פכ"ד הי"ב] מפרש שגזרת טלטול נובעת מאיסור "ודבר דבר", כפי שהנביאים גזרו שלא יהיה דבורך בחול כדבורך בשבת כך גזרו חכמים שלא יהיה טלטול בשבת כטלטול ביום חול.

חשוב להדגיש שלמעשה ההבדל בין דין מוקצה לבין דין גזרת טלטול אינו גדול, שהרי לא ניתן להשתמש בדבר האסור בטלטול, והרמב"ם [הל' שביתת יום טוב פ"ב הי"ז] פוסק ש"כל שאסור לאוכלו או להשתמש בו ביום טוב מפני שהוא מוקצה אסור לטלטלו", כך שלמעשה

שני הדינים אוסרים גם שימוש וגם טלטול, אבל מבחינה מהותית דין מוקצה ודין גזרת טלטול שונים זה מזה.

ההבחנה בין דין מוקצה לבין דין גזרת כלים עולה אף מסדר המשנה, דין מוקצה מובא בפרק שלישי ממסכת שבת, ואילו גזרת כלים מובאת בפרק שבעה עשר.

ההבדל בין שני הדינים בולט מאוד בפסק הרמב"ם. הרמב"ם מקדיש שני פרקים (כה-כו) בהלכות שבת לדין שאנו קוראים "מוקצה", והוא מזכיר את המונח "מוקצה" פעמים ספורות בלבד [שמונה פעמים, שש מתוכן בתורת שם, ורק שתיים (פכ"ו הל' יד) בתורת דין מוקצה]. בפתיחה לשני פרקים אלו כותב הרמב"ם [הל' שבת פכ"ד הי"ב]: "אסרו חכמים לטלטל מקצת דברים בשבת כדרך שהוא עושה בחול". האיסור הנידון בפרקים אלו אינו איסור מוקצה אלא גזרת טלטול, ואכן לאורך שני הפרקים הרמב"ם מגדיר מהם החפצים שמותר לטלטלם ומהם החפצים שאסור לטלטלם, וכמעט שאינו מתייחס לחפצים מוקצים האסורים בשימוש. בהלכות שביתת יום טוב [פ"א הי"ז] פוסק הרמב"ם: "ויש ביום טוב מה שאין בשבת איסור מוקצה", ובפרק ב, העוסק בדיני מוקצה, הרמב"ם מגדיר מהם החפצים האסורים בשימוש.

לאור הבנה זו אנו מבינים את מיקום הפתיחה לשני הפרקים העוסקים בגזרת טלטול. הרמב"ם אינו פותח נושא זה בתחילת פרק כה, אלא מקדימו לשתי ההלכות האחרונות של פרק כד. מיקום הפתיחה צריך תלמוד, מדוע הרמב"ם מתחיל נושא חדש בסוף פרק, ואינו מתחיל בתחילת פרק חדש? התשובה לשאלה זו שהרמב"ם רוצה למנוע טעות, כיוון שאנו רגילים לקרוא למקרים הנידונים בפרקים כה-כו "הלכות מוקצה", ואנו עלולים לחשוב שהם אסורים מדין מוקצה, לכן מתחיל הרמב"ם את הנושא בסוף פרק כד, בפרק העוסק בדיני "ממצוא חפצך ודבר דבר", כדי להדגיש שגזרת טלטול אינה נושא בפני עצמו, אלא כפי שהרמב"ם כותב בפרוש [ומפני מה נגעו באיסור זה, אמרו ומה אם הזהירו נביאים וצוו שלא יהיה הילוך בשבת כהילוך בחול ולא שיחת השבת כשיחת החול שנאמר ודבר דבר קל וחומר שלא יהיה טלטול בשבת כטלטול בחול] (הל' שבת פכ"ד הי"ב) רק תת-נושא בהלכות "ודבר דבר".

נבאר על פי יסוד זה מקצת מדיני מוקצה:

א. מוקצה מחמת מיאוס. נחלקו רבי יהודה ורבי שמעון [שבת מד.] בנר של חרס ישן, רבי יהודה סובר שנר חרס שהדליקו בו מאוס, ולכן לא הוכן לשימוש בשבת. רבי שמעון סובר שמותר להשתמש בשבת גם בחפצים שלא הוכנו לשימוש בשבת, ולכן מותר להשתמש בנר חרס למרות מאיסותו.

ב. מוקצה מחמת איסור. רבי יהודה ורבי שמעון נחלקו בנר מתכת שהדליקו בו בכניסת השבת. נר מתכת אינו נמאס בהדלקה ואיסורו רק מפני שהיה אסור להשתמש בנר בכניסת השבת מפני כיבוי הפתילה שבתוכו, והוא מוקצה מחמת איסור. רבי יהודה סובר שאסור להשתמש בחפץ המוקצה מחמת איסור, ורבי שמעון מתיר. הגמ' [שבת קנז.] פוסקת כרבי יהודה במוקצה מחמת איסור. רבי יהודה לשיטתו, סובר שכל חפץ שלא הוכן לשימוש של

שבת אסור בשימוש, ולכן אסור להשתמש במוקצה מחמת איסור. רבי שמעון לשיטתו, שאין צריך להכין לשבת, ולכן מותר להשתמש בנר שלא הוכן בכניסת השבת לצורך השבת. להלכה אנו פוסקים שמותר להשתמש בכל חפץ שמבחינה אובייקטיבית מוכן לשימוש של שבת, אף שבעליו לא הכינו לצורך שבת, ואין להשתמש בחפץ שאיסור מונע את שימוש בשבת.¹

ג. גרוגרות וצימוקים. הגמ' במסכת שבת [מה.] מביאה את רב יהודה אמר שמואל האומר: "אין מוקצה לר' שמעון אלא גרוגרות וצימוקים בלבד". תאנים וענבים שמעלה אותם לגג ליבשם ואחר שהשתהו שם מעט אינם ראויים לאכילה עד שיהפכו לגרוגרות וצימוקים, כיוון שאינם ראויים לאכילה ובעליהם דחה אותם בידים, גם רבי שמעון מודה שהם מוקצים. רבי שמעון חולק על רבי יהודה וסובר שלא צריך להכין את החפצים לשבת ויום טוב אבל הוא מודה שחפץ שנדחה בידים משימוש של שבת, מוקצה ואף כשהוא חוזר ונעשה ראוי לאכילה, אסור לאוכלו בשבת ויום טוב.

ד. תמרי דעיסקא. הגמ' [שבת יט:] אומרת שרב סובר כרבי יהודה שיש מוקצה, ולכן אסור לאכול תמרי דעיסקא בשבת, שמואל סובר כרבי שמעון שאין מוקצה, ולכן מתיר לאוכלם בשבת. תמרי דעיסקא הם תמרים המיועדים למכירה ולא לאכילה. רבי יהודה סובר שמותר להשתמש בשבת רק בדברים שהוכנו לצורך שבת, וכיוון שהם מיועדים למכירה הם לא הוכנו לצורך שבת. רבי שמעון סובר שאין צריך להכין לשבת, ולכן מותר לאוכלם בשבת.

ה. נבלה שהתנבלה בשבת. המשנה [שבת קנו:] מביאה מחלוקת בין תנא קמא הסובר כרבי שמעון, לבין רבי יהודה, רבי יהודה סובר שבכניסת שבת הבהמה לא היתה מיועדת לאכילה, ולכן הנבלה מוקצת. רבי שמעון אינו סובר דין מוקצה, ומותר להאכיל את הנבלה לכלבים.

ו. מדבריות. המשנה [מ.] אומרת שאין שוחטים בהמות מדבריות [התנאים בתוספתא (פ"ד ה"י. מובא בגמ' מ.) נחלקו בהגדרת מדבריות]. הגמ' מביאה שתי דעות האם לדעת רבי, רבי שמעון מודה במדבריות שהן מוקצות. דעה אחת שרק רבי יהודה אסור לשחוט מדבריות, ודעה שניה שרבי שמעון מודה שדין מדבריות כגרוגרות וצימוקים. מפרש רש"י [ד"ה איבעית אימא הני]: "הני מדבריות שאין נכנסות לישוב כלל כגרוגרות וצמוקין דמיין שמקצה אותן מאצלו בידים". האפשרות שאדם מרשה לבהמות להתגורר בקביעות באפר ולא להכנס לישוב לא בימות החמה ולא בימות הגשמים מקבילה לדחיה בידים.

ז. מוקצה מחמת חסרון כיס. הגמ' [שבת קנו.] אומרת שמסר הגדול ויתד של מחרשה הוא מוקצה מחמת חסרון כיס ואפילו רבי שמעון מודה בו. מהגמ' משמע שמוקצה מחמת חסרון כיס אסור מדין "מוקצה", אבל הרמב"ם [הל' שבת פכ"ה ה"ט] כותב: "כלים היקרים ביותר שמקפיד עליהן שמא יפסדו אסור לטלטלן בשבת", משמע שאיסורם מדין גזרת כלים ולא מדין מוקצה.

¹ מהרמב"ם [הל' שבת פכ"ה ה"י ופכ"ו ה"ד] משמע שיש שני סוגים של מוקצה מחמת איסור. נר דולק אסור בטלטול, מפני החשש שיכבה, ולכן חכמים גזרו עליו גזרת טלטול אף לאחר כיבוי. שמן שבנר אסור בשימוש מפני איסור כיבוי, ולכן אף לאחר כיבוי הפתילה, הוא מוקצה ואסור בשימוש.

ח. מוקצה מחמת גופו. הרמב"ם [הל' שבת פכ"ה ה"ו] פוסק: "כל שאינו כלי כגון אבנים ומעות וקנים וקורות וכיוצא בהן אסור לטלטלן". דין זה מוסכם לכולי עלמא, ומקורו מהגמ' בשבת [קכד.] האומרת: "הני מילי היכא דאיכא תורת כלי עליו היכא דליכא תורת כלי עליו לא". לדין זה רגילים לקרוא "מוקצה מחמת גופו" – גוף החפץ אינו מיועד לשימוש. ניתן להבין שמוקצה מחמת גופו הוא הבסיס לכל דין מוקצה, שכיוון שאינו עומד לשימוש אסור להשתמש בו, ואף רבי שמעון מודה בדין זה. מהרמב"ם משמע ש"מוקצה מחמת גופו" אינו מוקצה ואיסורו מחמת גזרת טלטול בלבד.

נראה להסביר ששיטת הרמב"ם במוקצה מחמת חסרון כיס ומוקצה מחמת גופו נובעת משיטתו בדין מוקצה. הרמב"ם סובר שרבי יהודה מצריך הכנת החפץ לשבת, ורבי שמעון אינו מצריך הכנת החפץ לשבת ורק דחייתו בידים, כגון גרוגרות וצימוקים, אוסרתו. במוקצה מחמת חסרון כיס ומוקצה מחמת גופו אין דחיה בידים, ולכן אין בהם דין מוקצה אלא גזרת כלים בלבד. המאירי סובר שרבי שמעון מודה לדין מוקצה, ולכן לדעתו כל דבר שאדם אינו מתכנן להשתמש בו בשבת, כגון דבר שיש בו חסרון כיס, או דבר שאינו עומד לשימוש, אסור מדין מוקצה.

עסקנו עד כה בהגדרת המושגים "מוקצה" ו"גזרת טלטול", וראינו מקרים שונים שבהם נחלקו רבי יהודה ורבי שמעון. רב נחמן סובר שבפסיקת ההלכה יש הבדל בין שבת לבין יום טוב, בשבת פוסקים כרבי שמעון שאין מוקצה, אלא רק מוקצה מחמת איסור וצימוקים וגרוגרות, וביום טוב הלכה כרבי יהודה. נחלקו הראשונים האם לפסוק הלכה כרב נחמן. הרי"ף [כב.] והרמב"ם [הל' שביבת יום טוב פ"א ה"ז] פוסקים כרב נחמן. רש"י [לג. ד"ה והלכתא] והרא"ש [פ"ה ס' יד] אינם פוסקים כרב נחמן, ודין מוקצה ביום טוב זהה לדין מוקצה בשבת. הר"ח [מ:] מחלק בין מוקצה לבין נולד, במוקצה פוסקים כרבי שמעון בין בשבת ובין ביום טוב, ובנולד ביום טוב פוסקים הלכה כרבי יהודה. רבינו תם [ברא"ש שם] דוחה את שיטת רב נחמן, אבל פוסק כרבי יהודה בנוולד בין בשבת ובין ביום טוב.

סיכום

סוגיית מוקצה מורכבת משתי מערכות שונות:

א. איסור שימוש בדברים שלא הוכנו לשבת.

ב. איסור טלטול בחפצים שחכמים אסרו לטלטלם.

מוקצה מחמת איסור וגרוגרות וצימוקים שייכים למערכת הראשונה, כלי שמלאכתו לאיסור שייך למערכת השניה. נחלקו הראשונים האם מוקצה מחמת חסרון כיס ומוקצה מחמת גופו שייכים למערכת הראשונה, ואסור להשתמש בהם כיוון שאינם עומדים לשימוש, או שהם שייכים למערכת השניה, וחכמים גזרו שלא לטלטלם.

הלכה

השו"ע [סי' תצה סע' ד] פוסק כרי"ף וכרמב"ם שהחמירו ביום טוב ואסרו מוקצה. הרמ"א פוסק כשיטת הר"ח ורבינו תם, שמוקצה מותר ביום טוב ורק בנוולד החמירו בו.